

PREKMURSKI GLASNIK

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
v MURSKI SOBOTI, Aleksandrova cesta 67.
OGLASI STANEJO ZA 1 mm VIŠINE
IN 80 mm ŠIRINE K 1:50

Izhaja vsako nedeljo.

Posamezna številka velja **2 kroni.**

NAROČNINA: ZA CELO LETO — 80 K
ZA POL LETA — — — — 40 K
ZA ČETRT LETA — — — — 20 K
ZA 1 MESEC — — — — 7 K

Naša železnica.

Od železnice Sobota—Ormož se je že prelejalo telko tinte i gučalo telko govorov, ka se že skoro ne šika znova od toga pisati. Samo ka zdaj nej Sobota—Ormož, liki Sobota—D. Lendava. Te pa ešče ednok: Naša železnica naj bi šla iz Sobote prek Ljutomera v Ormož; celo delo je prišlo tak daleč naprej, ka so jo že po večini vžmerili; zdaj pa je prišla na red izvršitev. Kda smo meli že lepo vüpanje, ka mo se skoro vozili, pa pride gläs, ka „se gradba projektirane proge ukine in se začne proga Sobota—Dolnja Lendava“. Poglednimo, či kompetentna oblast má zadosti vzrokov vövrčti telko penez za merjenje i gda je že gotovo, te vsevküper vkraj ličiti i proti želji i trezni sodbi prebivalstva zaukázati gradbo edne železnice, štero, slobodno právim, skoro nišče nej zahtevao.

Po dveletnem osvobojenju se je pokazala vsestránska, gospodárska, kulturna in ne v zádnejm rédi strategična potreba direktne zvéze Prekmurja i dolnjega dela Slov. goric z ostalov državov. Torej gospodárski oziri: Dráge foringe za trgovsko blágo i za potnike, D. Lendava je predaleč i velki ovinek na poti v ostálo Slovenijo itd., to se je že telkokrát premlelo, ka bi istinsko noso vodo v Muro, što bi tou znova naglášao. Čütim za svojo dužnost, celo delo malo globokejše presoditi: Znáno delo je, ka so bregovje okoli Lofmerka proti Ormoži puni šteinkola, mogoče tüdi drügi rüd; znáno je tüdi, da je po Prekmurji na jezere delavcov, šteri nemajo zadosta lástnoga krüja i so bili vajeni hoditi na Madžársko na žétvo. V pár letaj de pa tüdi na Madžárskom izvršena agrárna reforma i nede več veleposestev, kama bi lüdjé hodili si krüj slüžit. Náj v svoji bregáj od lakote merjéjo, ali pa náj njim vláda dávle na račun držávi življenje? Prvo je nedopüstno, drügo pa nemogoče in tüdi nišče ne želej vládne podpore. Sakši goričanec, šteroga san čüo, je pravo: Náj nam držáva dá priliko za delo, ka si zaslužimo življenje!

Celo delo krátko očrtano: Zgradba železnice Sobota—Ormož bi odprla pot eksploatácii ljutomerskih i Ormožkih premogovnikov. Pri tom bi se dvignolo národno gospodarstvo, poleg toga bi pa Prekmurci meli blüzi stálen zaslužek. Pri primérnoj zvézi bi se lejko cilou z domi sakši dén vozili na delo. Zdaj pa zavolo Mure i božni cest vozimo v Prekmurje šteinkol iz Velenja in iz Hrvatske; je nej tou eden smešen položáj, kda mámo pár vör od doma pune bregé dobroga šteinkola?! Na zgraditev zasébné ihdustrijske proge nej misliti. Do-

máči podjetniki so zatou preslabi, tüjincov se pa moremo čuvati. Anglež nede kopao šteinkola v naši bregaj! Mi sami ali pa nišče. Ráj náj ostánejo bregovje ešče jezero let zaprejt!

Či bi Prekmurci meli blüzi stálen i dober zaslužek ter zagvüšani krüj, bi vnoga roka, štera zdaj stišnjenov pesnicov žmetno svoj lástni národ i svojo zástavo, prijátelsko stisnola bratsko roko onstrán Mure, roke bi se razširile v bratski objem; stem smo prišli kelkotelko že na politično polje. Zavolo slabi zvéz s Slovenijov bi nájraj vsi urádniki odbežali iz Prekmurja; šteri more tü ostáti, čüti tou, kak kaštigajo vláde. Ka more Prekmurje resan postáti „Straf-koloniya“, kama nišče prostovolno nešče iti i zatogavolo vláda koga takšega náj se dene što je kaštigani zavolo kakše pregrehe? Pri nas trbej najbogše moči, da naš národ zdignejo i do ga znali voditi. Zvéza M. Sobota—D. Lendava ostáne ešče sigdár slaba zvéza i Prekmurje se z oziromna politične i kulturne zadéve vnogo ne pomore.

Edna zanimiva točka so strategični oziri. Pri danášnji razméráj brez železnice Prekmurja najbogša armáda nemre duže brániti kak 48 vör. Prekmurje je pa vážno izhodišče za našo armádo proti severi event. proti zapádi i kak strategično točko mora držáva skrbeti za to, ka stališče Prekmurja utrdi s čimkračišov i zavarvanov železnicov; i kak takša, pride vpoštev edino zvéza Sobote z Ormožom. Proga Sobota—D. Lendava obprvim nepotrebno podugša zvézo z ostalov državov, drügič véže Prekmurje na edno provincijalno progo zádne vrste, končno je pa v soldačkom oziri ščista nikajvredna, záto ka je njéno izhodišče točka, štero v slučaji eventuelne bojne Madžárska obvladüje z infanterijskim ognjom. Da na takšo progo vodstvo armade svojega strategičnoga načrta ne more nasloniti, toga odraslin lüdem nej potrebno tolmačiti.

Računamo na to, da na merodájnom mesti májo telko rázuma, ka so si na jasnom gledé zgornjega; zdaj bi pa bilou zanimivo znati, ka je merodájne kroge proti njuvomi bogšemi prepričanji pripelalo na miseo, edino umestno progo M. Sobota—Ljutomer—Ormož opüstiti i strliti velkoga kozla s progov M. Sobota—D. Lendava.

Mogoče je to: V Lendavi se je ustanočila nova banka, štera šče tam i v Soboti napraviti velka trgovska skladišča. Pri toj banki je glávni „macher“ Sever i kak čüjemo neki gospod v Murski Soboti, njegov veren oproda. Eden gospod iz glavárstva, kak smo v prešnjój numeri že pisali, je nasproti ednoj stránki izrázo, da je pri banki „zainteresirani sam pokrajinski na-

mestnik.“ K coj pride edno poročilo, štero smo dobili, ka ie prej „v zadevi Prekmurja v Ljubljani uspešna intervencija nemogoča, ker vse zadeve Prekmurja rešuje gospod namestnik sam po svojih informatorjih“ i kak smo zvedili so tej „informatorji“ oni gospod iz M. Sobote i Sever. Zdaj pa ešče edno pitanje: Ali de banki v Lendavi bogše šou kšeft? Sobota—D. Lendava ali Sobota—Ormož? jásno je vsakšemi, ka Sobota—D. Lendava. Zdaj pa pride ešče dejstvo, ka je prej Sever posredovao v Belgrádi za progo Sobota—D. Lendava.

Či človik to vse čüje, se njemi pri nájlakovernejšom optimizmi vsili sum, da stoji pred interesnov zvézov, gde se obči blagor držáve i národa zapostávlja zavolo vékše bančne dividende. Da nede što mislo, ka je tou iz nevoščenosti izvirajoče ogrizávanje, povem ešče tou, da je tisti gospod, šteri zná od zainteresiranosti pri banki eden izmed babic cajtinga „Panonija“, šteroga mislijo po novom leti vödávati, kak čüjemo, s penezi nove banke. Naj bi po naslov lista šli ešče dale v zgodovino i bi najšli ednoga pripravnejšoga!

Ešče nekaj, ka guči za zvézo Sobota—Ormož bi se zgradila oz. prenaprávila za mednárodni tranzitni promet i po primerni korákaj vláde bi postála jáko vážna mednárodna prometna žila; mislite, ka de mednárodni promet šou po progi Sobota—D. Lendava? Se jáko moti, što má takše decinske iluzije. Namesto tistoga dugoga ovinka po vicinálni progaj ne bogša zvéza Beča z Beográdom prek Madžárske? I što má pri tom kvár? Naša držáva, v prvom rédi Prekmurje i Slovenske gorice zlasti, štere ostánejo za božim hrbtom tüdi po progi Sobota—D. Lendava.

K sklepu zahtevamo, da se najrazličnejšin mahinacijan naprávi energičen konec s tem, da se zgrádi v nájkračišom časi i v prvój vrsti proga Sobota—Ormož na tak način, da de primerna za večji promet, proga Sobota—Körmend pa náj se izzida glijna novoj progi. Nesmi se dopistiti, ka bi privátni interesi in osebne aspiracije gdekoli oškodovali blagor lüdstva i držáve. Záto: Caveant consules...!

Nemremo vervati, ka bi g. pokrajinsk namestnik, šteroga poznamo kak razmetoga in samo na blagor lüdstva gledajočega človeka, vöro tášenkao samo znánim našim špekulantom, záto protestiramo proti tomi, ka se ga vláči pri toj novi banki s sebov kak reklámo. Či o tem pišemo, pišemo za to, ka g. namestnik zná, v kakšo formo se ga šče ponücati v osebne špekulacije in ka bi ednok čüo tüdi drüge gláse in njim vervao, šteri se zaistino brigajo samo za lüdstvin blagor.

Ne málajte vragá na stejno.

Edno važno, javno pitanje je razdelitev naše države na pokrajine; tou delo je takše življenske važnosti za našo državo, ka slobodno pistimo reč samo treznomi razumi i jasnoj kritiki, ka de v vékši hasek celokupnoga národa. Iz toga vprašanja napraviti demagoško gonjo za osebnimi i stránkarskimi prednostmi je umázana igra z národovim življenjem i proti tomí more vsakši istinski domoljub protestirati; zavolo toga si računam v dužnost članek v zádni Novinaj reducirati na njegovo istinsko vřednost.

Novine práviyo, ka šče dolnje Prekmurje priklopiti k Hrvatskoj dr. Žerjav i tou z naménom, ka oslabi kršćansko stránko. Tou je tak decínska trditev, ka se njoj človek proti svojoj voli nasmehe kak málomi diteti kda včini kakšo jáko prilično naopačnost; da je tou istina, ščem razložiti: Kak znáno, so Hrvátje nájmenje tak vóren národ, kak Slovenci i je kršćánskoj vóri i »liberálcom« tñdi jáko, jáko vseedno, či votume za kršćánsko stránko prečtėjo ali bole povedano prijávijo v Maribor ali v Varaždin. Kleklnovi votumov na Hrvatskom tñj samo telko prečtėjo, kelko ji Dolinci oddájó, nej ednoga več ali menje. Prvo strašilo odcepitve je torej baobao, s šterim lejko samo deco sága, odraščeni pa takše decínske trditve nesmi vórvati, či se šče računati med modre možáke.

Nadale práviyo »Novine«, ka šče Žerjav svaditi Hrváte i Slovence, ka bi te on kak trétji s toga hasek móo. Mené kak človeka mira i prijátelstva, šteri nevej ali má Slovence ráj ali Hrváte, je glás, ka se Slovenci i Hrvátje sposvádiyo, jáko razžalosto, pa ešče tou, ka je na svejti človek, šteri iz bratomornoga boja šče hasek meti. Iskao sam tomi pisanji rép i glávo, pa nema nej ednoga, pa nej drugoga, ali sem jas nej znao nájti? Znábiti je pa tou kakša generálštábna skrivnost, štere nesmi sakši znati?! Novine bi svojim lejkovernim četvcom i nam drugim jáko velko dobro delo včinoale, či bi nam tou velko skrivnost raztolmačile, kak si té bratomorni boj mislijo.

Prosimo jasnosti i ešče ednok: jasnosti! Nej samo slepo okoli sebé mlátiti i drugoga po nepotrebnom sagati!

Drüge reči, kak bedastoča ali pa hñdobnost ne nájdem za pisanje, ka je prej namen »liberálcov«, stepsti domáče lñdi iz Eszterházyjovoga veleposastva i tan naseliti *liberalne* dobrovoljce iz Hrvatske. Prvič: Žerjav je za časa, kda je biio na vládi, pokazao telko lñbezni i prijátelstva do Prekmurcov, ka ešče eden predsednik vláde nej i njemi niti na pamet ne pride, našim siromákóm napraviti kvár; pa tñdi nemre, či bi gli ščeó, záto ka postáva do zádne piknjice predpiše, ka se zemlov slobodno zgodi i ka se nesmi zgoditi. Tou je torej tñdi nezrelo pisanje, šteroga odgovornost káple na rame »Novin«. Jáko prilično je čteti drugi del trditve. Novine práviyo tak: »i tam naseliti liberalne prostovolce iz Hrvatske«. Čñjte gospod Klekl, tak se pa nesmi nišče zngučati! Vi trdite, ka so prostovolci liberalni i iz toga sledi, ka se iz kršćánske stránke nišče nej borio za Jugoslávijo. Ka bi pokojni dr. Krek k tomí pravo, gospod poslanec? I Prekmurci, šteri so se skñbli za Jugoslávijo i šteri so povečini vaši? Slabo lñč meče tou tñdi na Vás sámoga; kda ste se pred bolševiki skrivali, ste tou nej za Jugoslávijo delali, lipi za svoj žep? Čñdno lñč meče tou na Vás i Vaše delovánje, vórté mi!

Ešče edna velke nevarnosti Vás ščejo Novine obvarvarti: Liberálci Vas ščejo odtrgnoti od železnice i s toga meti profit! Ojoj, tou je pa nevarna pošast, tej liberálci! Kak je pa v istini? Či de Prekmurje Slovensko ali Hrvatsko je vseedno. Med pokrajinami nede takši mej, ka bi je lejko što zápro. Vseedno bo, či je što na Hrvatskom ali v Sloveniji.

Čela istina je pa takša, ka okolica Dolnje Lendave sama želej priti k Hrvatskoj, záto ka má s Hrvatskov bogše zvéze i je tak bogše za njé. Ide se samo záto, ali se delitev začne pri Črenšovcaj ali pri Hotizi i liberálec ali nej liberálec, tou s celtm delóm nema nikšega posla.

Novine pa pozivlamo, ka náj ji v tak važnom pitanji ne vodi slepo sovraštvo do »liberálcov«, liki lñbézen do svojega národa i zdrava pamet. Národí trbej pametnoga vodstva, nej pa strašila v proso postávlati!

Za vero in za žep.

Dobro se spominjamo ešče na dneve gda je negdájšnja Karoli grofova vlada gospodarila na Madjarskem. Takrat se je pisalo namreč ob prvím o tem da se Madjarska razdeli. Vogrske novine z do nebes kričéim glasom so prinesle to »neverjetno« novico pa so delale: dobro, razvežite naše živo telo, pa te vidli kaj bo. Takšo íredento je ešče nej dočakao svet kakša de ta, štero do srca zbantñvani vogrski narod organizira.

No, in Madjarska je vendar razrezana, in objubljena íredenta je že tñdi dejstvo. Le to je škoda ka na lastnem telesu moremo poizkusiti to vogrsko »ščenstvo« — o šteri že naprej lejko povemo, da je ščenstvo samo, krik, šteri s časom izgine brez vsake sledi.

Knjigo bi napunila vrsta vogrskih poizkusov od šterih so naši severni sosedje prepričani da je to íredenta. »Slávi so na svojo roko prišli v Prekmurje«, to je bilo prvo razširjeno geslo. Od božiča do vñzma, sledi že do četrtek poldneva so obečali izpraznitev naše zemlje in vse zobston. Potem so sledile druge oblñbe, cela pisana vrsta norosti, štere našetli nemamo prostora.

V vrsti oblñb menda petdeseta je ta, štera se zdaj širi po Prekmurji, namreč to: da luteránom se zatere vera in da do penezi štemplani tak da se za vsaki dinar i krona dá nazáj.

Prvo novico širiyo brezvestni agitátorje na goričánskom, drugo okoli D. Lendave.

Eto ti vogrska čednost! Na dve krili napád, potem pa v sredini, to je v Murski Soboti. de retiractja, bežanje. Vogrski grofi pa v spremstvu visoke dñsovščine v salonskem vagoni podrejo naprej v smeri Hodoš, Mačkovci, Murska Sobota. Tak bode, in dobro bode, bodi prepričan Prekmurec, če si pa nej prepričan, tñdi dobro, mislijo ovi prek meje, za nás je edino važno, to, da ešče ednok naj v naše roke pride vládanje nad nami. Za ostalo se pa ne brigajte, to de že naša skrb.

Pisali bi o tem, da tak prva kak druga novica je nič drugoga kak bedasta miseo za judáški groš podkñpljenih? Nej potrebno! Človek, ki to novico samo záto vórije ker je pláčan, ker more vórvati, ínače izostane njegova plača, ne računa takših pa, šteri bi nesebično vórvati v toj láži, med čednimi, zobston iščemo. Na krátko tá vogrska špekulácia za nemir je tñdi ponesrečena, krugla štera je iz predive zmotana in izstreljena iz otroške pñkše.

Poučiti pa moremo vogrske voditelje íredentičnega gibanja, da vsake íredente edina morálna podlága je: delati za blágor svojih. Brez toga uspešno delo zobston želite. Odkod je pa tá nesrečna miseo, da smo mi prekmurški Slovenci njuvo lñdstvo? Mi smo slovensko lñdstvo, oni so pa Vogri! Naj ne pozábijo to prek meje tem bole, ker tekóm tisoč let, pod njuvim vodstvom smo pokazali, da smo Slováni, pa tñdi neščemo biti drugi. Druga podlaga vsake íredente je boj za boljše življenje. Oj, gospodi tam prek, menda ne mislite, da smo tak nepoučeni ka ne bi znali: slabše je privas v vsakem poglédi; torej kaj bi ščeli tam?

Vera nam je bila in ostáne svéta, to zatreti je slab vsaki človek. Vera je v srci, odtéc jo ne izbriše ne mož in ne ogenj. Kaj se pa naših penez

tiče le telko odgovorimo: vrnite nam krivo odnešeno vojno posojilo. nepošteno vzéte stotke in jezerke pri štemplanji penez in končno vrnite nam škodo, štero trpimo záto ker ste nas za časa žétve z od naših štirikrát menje vrednimi penezi izplačali.

To je naš odgovor na najnovéjši napád; to vam moremo povedati v iméni vere in žepa.

P.

NOVICE

Miklavžev večer, ki ga je nameravalo prirediti tel. društvo »Sokol« se radi epidimije ne bode vršil. Od bor.

Občinsko sodišče v Murski Soboti za pobijanje draginje v seji dne 26. XI. 1921 določilo sledeče cene pecivu kot maksimalne: bela štruča s težo 20 dg. 4 K, črna struca s težo 22 dg. 4 K, žemlja s težo 10 dg. 2 K. Peke se opozori na določbe člana 6, 7 in 14 uredbe z dne 17. 6. 1921 Uradni list 253 ex 1921. — V smilu imenovane uredbe člen 5 se pozovejo vsi trgovci, ki prodajajo življenska potrebščine, da označijo cene posameznih predmetov, ki jih prodajajo, tako da jih vsakdo lahko jasno vidi. Iste se opozori na določbe člana 6, 7 in 14 iste uredbe.

Razmejitvena komisija je dokončala svoje delo na sektori A (Medžimurje) i začne delati na sektori B (Hrvatska); komisija se pri toj priliki preseli iz Varaždina v N. Kanižo.

Austrijska meja. Dne 21. novembra so Austrijski financje strejlali za tñhotapcami; pri tom so zadeli ednoga Austrijca v ного. Gida so rano poglednoli, so vidli, da je dobo dum-dum kruglo, štera njemi je ного tak razmesánila, ka njemi jo je dr. Kamnikar mogao odrezati. Kmetovje so v oštariji za to finance napádnoli rekši, ka so bili Jugoslováni tujci, pa je záto li bogše bilo, gda so tñ bili, kak je zdaj i lñdstvo so nej strejlali i cilou z dum-dum kruglami, kak njuvi lástni lñdje.

Iz Bákovec. V Bákovci je bio eden človik, ka je móo dugu keco, kak eden kapucinar; ženi se pa tak kosmáti nej dopadno i ga je zgonila v Soboto k barberi. On je pa svojo dñšo ščeó s porcijov mesá i z dvema litroma novoga vina malo pokrejpiti, prvele kak je šou k barberi. Té »Marijacelske kaplice« so njemi pa telko naškodile, ka je pozábo zakaj je prišeo v Soboto, pa je obrno svoje stopáje nazáj proti Bákovcam. Pri Zelki je pa pod velkim terom spadno v grabo. Ležečemi je grátalo idou i se njemi je žalodec vóobno. Zelkov pes je pa prišeo i je začno lizati gor okoli njega. Kda je nakli že vse gor polizao, te je pa začno lizati po obrázi. Bradáč je pa bio telko pijan, ka je mislo, da ga barber brije, pa se je zréžao na psa: »Pazi, pojeb, ka me ne vřežeš!»

Pouk v srbohrvaščini na naših šolah. Višji šolski svet je na seji 17. t. m. razpravljaj tñdi o uvedbi pouka v srbohrvaščini na naših šolah. Sprejet je bio predlog, da višji šolski svet po možnosti do prihodnje seje plenuma izdela náčrt o uvedbi sistematičnega pouka srbohrvaščine na naših osnov. in srednjih šolah.

Proti razuzdanosti mladine. Na seji 17. t. m. je višji šolski svet sklenil sklepe, ki so bili potrebni, da šolska oblast radikalno omeji razuzdanost šolske mladine. Eksekutivni organi notranjega oddelka pokrajinske uprave bodo morali posvečati posebno pažnjo mladini, da ne bo pohajala v poznih urah po kavarnah in gostilnah. Kaznovani bodo strogo tñdi gostilničarji in kavar-narnarji, ki bi puščali mladino pod 18. leti v lokalih, jim dajali opojne pijače. Tudi kajenje bo strogo zabranjeno.

Prepoved alkohola v Ameriki. V Ameriki le senat prepovedao odávati vino i pivo tñdi na zdravaiški recept. Odsegamao tñdi na recept ne sme dobiti nišče alkoholai pijač.

Sprejem gojencev v vojsko godbeno šolo v Vršču. Ministerstvo vojne i mornarice je osnovalo v Vršču v Banatu vojaško godbeno šolo. Za letos je oraznih 30 mest. Sprejemajo se dečki v starosti 14. do 18. leta. V prvi vrsti pridejo v pošteve vojne sirote in, ako teh ni, tudi drugi. Gojenci imajo v šoli prosto stanovanje, hrano in obleko. Šola traja 3 leta. Po treh letih bodo gojenci dodeljeni vojaškim godbam, kjer morajo služiti 6 let, s plačo, ki se jim bo odmerila po njihovi sposobnosti. Dečki iz mariborskega sodnega okraja in mesta Maribor, ki reflektirajo na sprejem v to šolo, naj se zglase do 25. t. m. v dopoldanskih urah v pisarni Drž. okrožne zaščite dece in mladine v Mariboru, Strossmajerjeva ul. 26. ter naj prineso s seboj: 1. rojstni in krstni list. 2. šolsko izpričevalo o dovršitvi najmanj 4 razredov ljudske šole. 3. npravstveno izpričevalo. 4. dovoljenje starišev ali njih namestnikov. 5. potrdilo glasbenega strokovnjaka (kapelnika, učitelja, organista), da ima posluh za godbo. 6. zdravniško izpričevalo o zdravstvenem stanju. Dečki iz ostalih sodnih okrajev bivše Štajerske, Koroške in Prekmurja naj se zglase do zgoraj citiranega časa pri dotičnih Drž. krajevnih zaščitah dece in mladine.

Igla v srci. V eden angleški špitao so prinesli tri leta staro dete, štero je spadnalo i se njemu je pri tom smeknola igla za šivanje v srce. Doktorje so mogli iglo potegniti skozi srca. Je vüpanje, ka se dete zvräči.

V Nemčiji zavolo težki razmer nede svetilji fašenka.

Nedeljske in tedenske maše na šolah odpravljene. Na včerajšnji seji viš. šolskega sveta je stavil g. Engelbert Franchetti predlog, naj se odpravijo razen normiranih vse nedeljske in tedenske naše na vseh šolah v Sloveniji. O predlogu se je razvila živahna debata, katere so se udeležili referent okrajni glavar dr. Karlin predsednik viš. šol. sveta dr. Bevk viš. šol. nadzornik Gangl in člani viš. šol. sveta kanonika Vrabar in Nadrah, podpredsednik Dimnik, šef oddelka za socijalno skrbstvo Ribnikar, ravnatelj dr. Pipenbacher in vladni tajnik dr. Majcen. G. Ribnikar je končno stavil še tale predlog: »Predsedstvu viš. šol. sveta naj služi v ravnanje, da je na željo roditeljev ali njih namestnikov poedine učence v smislu člena 16. ustave brez nadaljnjega oprostiti verskega pouka.« Oba predloga Franchettijev in Ribnikarjev sta bila sprejeta. Proti sta glasovala oba kanonika. Na naših šolah torej odslej ne bo obligatnih nedeljskih in tedenskih maš, takisto pa lahko roditelji svojo deco, ako hočejo, oprostite verskega pouka.

Carina. Rešenjem upravnog odbora Samostalne uprave M. Br. 18811 od 22. X. i odobrenjem Gospodina Ministra Finansija Br. 7000 od 31. X. zabranjen je uvoz cigar, papira in tuljcev (hülze) v kraljevino SHS.

Ljudsko štetje v Jugoslaviji. Vsej prebivalcov naše države je vküper 11.590.885; od tej je 9.548.000 Jugoslovenov, 190.181 drugi Slovánov i 1.854.704 Neslovánov, od šteri je 508.404 Nemcov, 494.183 Madžárov, 479.890 Arnavtov, 178.315 Romunov i 9.585 Italjánov; po procentaj je Slovánov 84%, Neslovánov 16%. Izven mej Jugoslavije je neodrešenih ešče 3 milijonov Jugoslovenov, to je 30%. Či pričtemo ešče Bulgare, je vsej Jugoslovenov 20 milijonov.

Podpore kmetom. Ministerstvo za kmetijstvo in vode je sporazumno z ministerstvom za socijalno politiko napravilo potrebne stopäje za odobritev kreditov, iz šteri bi dobili kmetovje, šteri so trpeli zavolo süše, ognja ali toče, državno podporo. Rávnostisto ministerstvo je z vodnimi zadrugami napravilo načrt (plán) za regulácijo zemljišč, štere poplávla voda.

Darovi Jugoslovenski Matici. Za srečolov so darovali: Po 20 K: Ludovik Šiftar Strukovci; Širca Anton Krajna; Šiftar Štefan Bodonci; Šínko Jožef Skakovci; Hauptman Štefan Cankova; Jelinčič Ladislav Gornja Lendava; Jurij Vogler Cankova; Gomboc Krajna; dr. Kramar Dolnja Lendava; Kandrič Dolnja Lendava; dr. Čuš Dol. Lendava; Smodiš Kapela; Vojsk Beltinci. Po 30 kron: Franc Glavnik, kaplan Kapela; Dujc Mirko, učitelj Krog. Po 40 kron: Josip Soukop, Alojz Pipa, dr. Goljevšček, Karl Tigl, Koder Anton, notar Košir en častnik, dr. Černe, Postl, Čížek, Trautman Aleks, Neme Franc, Čeh Franc, Armin Hirschl, Halmoš, Mesarič, Antauer, Gomboc, Leskovič, Šega Anton. Vsi iz Murske Sobote. Landi Križevci, Sočič Kalman Krajna, Kočar Skakovci, Mirko Klajnšček, učit. Dol. Lendava, Franjo Pavlica Petanjci, M. Pušenjšk, učiteljica Kapela, Franica Šmidlechner Kapela, Ivo Seršin, učitelj Kapela, M. Meško, župnik Kapel, Rozenberger, gostilničar Radenci, Maršek, gostilničar Radenci, Poljak, lekarnar Radenci, Šiftar Janez Petanjci. Po 60 kron: Heimer, Ivan Gal, iz Murske Sobote. Po 80 kron: Karol Šörce Martijanci, Fürst Murska Sobota, Ženavljja, župan Radenci, Jurjevič Radenci, Fürst Edvard Murska Sobota. Po 100 kron: Jug. kreditni zavod, Murska Sobota; Josip Lukašek Murska Sobota, Karol Horvat Kapela, Jože Ivan Vogler, Petanjska Slatina; Josip Turk Murska Sobota, Kardoš Murska Sobota. Po 200 kron: Mariboska eskomtna banka; Karl Vogler; Kač, učiteljica za žen. ročna dela 140 K, Hofman 120 K, Sagadin major 52 K, Bole 84, vsi iz Murske Sobote. Janko Karl 16 K, Skakovci, Luka Medin Dol. Lendava 12 K; Jože Šmidl, orožnik Pucinci nabral 170 kron. Šiftar Štefan posestnik in mlinar v Murski Soboti 4 dobitke za srečolov. Vsem darovalcem se odbor najtopleje zahvaljuje.

Iz Petanjcev. O priliki poroke g. Matije Debelaka, posestnika v Petanjcih nabrala se je na svatbi dne 21. novembra na predlog orožnika narednika g. Štefana Klanjšeka in g. Josipa Šiftarja iz Petanjec 408 kron za Jugoslovensko Matico podružnica v M. Soboti. Za isto podružnico so še darovali gg. Osterc, Horvat in Sosič po 40 kron, Čvetko, Gobec in Neubauer po 20 kron, Tovčar 40 kron in 5 lir vsi iz Beltinc; odvetnik dr. Vladimir Škerlak iz M. Sobote 40 kron in g. Babič vsled računa, ki ga je sestavil g. Dittrich v kavarni Kemény za popravo cevi pri čajniku 20 kron. Vsem plemenitim darovalcem najtoplejša zahvála.

Židovov je na celom svejti 15 i pol milijona, polovica ji živé v Rusiji i Ukrajini, nad 3 milijon v Ameriki, pol milijona v Romuniji i skoro rávno telko na Madžárskom, skoro pol milijona v Nemčiji, 300 jezero v Angliji i skoro rávnotelko v Austriji, po 100 jezero ji je v Argentiniji, Kanadi i na Törskom. Najmenje ji je v Palestini — 95 jezero.

Podpore invalidom. V Beográdi se naprávi fond, iz šteroga do dávali podpore invalidom.

Mirovno stánje ital. armáde bode 125 jezero lüdi, službovanje pa se zniža na 12 mesecev.

V M. Soboti je mrou oča odvetnika dr. Šomena. Pokop je bio 30. novembra ob 2 uri popoldan.

Pomanjkanje kolkov v M. Soboti kdaštéč nastopi; informirali smo se pri pristojnoj oblásti, štera nam je právila, ka ona má vsigdar zadosta kolkov. krivi so pa prodajálci, šteri si právočasno ne preskrbijo záloge. Prosimo skorajšnji réd v tom oziri!

POTPÉRAJMO PREKMURSKI GLASNIK.

Dopisi.

Iz Dolnje Lendave.

Moderni gospodje. Neštérni župáni v Prekmurji so velki gospodje grátali, kómaž ka znájo svoje imé začalabrknuti i občinski pečat gor vdariti pa za tisto se pred siromákom zderé: eden dinár pláčaš. Či pa pár rédov pišejo, té pa več dinárov prosijo.

Prosimo gospoda komisara, naj župánom i tájnikom odrédijo kelko smejo prositi; kelko sme župán prositi, gda svoje imé podpiše i občinski pečat gor vdári i kelko smej tajnik prositi, či kaj piše.

Za cajta vogrski rihtarov i notárišov se za občinski pečat i podpis nikaj ne pláčalo, ka je i pravica, a zdaj tej župáni i tájniki gülijo lüdstvo. Záto je ne čüdo, či jih dosta je takši, šteri nazáj želejo rihtare i notáriuše. Či se tomi gülenji sirmaškoga lüdstva nede pot stálo po gospodi komisári, te se moremo vládi pritožiti.

„Kralica Vogrskoga orsága“. V Prekmurji se ešče na več mestaj vu cérkvaj čüje pri večernici, gda se molijo litánije ali spevlejo, ka dühovnik ali školnik zakrčij: »Kralica Vogrskoga orsága«. Ka pa tisti gospodje ešče izda nevejo, ka je Prekmurje že zdavnje v Jugosláviji? Glih zdaj bomo tiste gospode včili geografijo i te si bodo dobro zamerkali, gde je Prekmurje. Da bo se med lüdstvom poleg toga mir gor držao, düžnost je gospodi komisári i na to paziti i tüdi dati tistim gospodom naznánje, šteri so ešče tak neuki ali sami tak ščéjo delati, ka naj pri molitvaj i spevanji »kralica Vogrskoga orsága« vö nihajo. — Či školnicje vlečéjo od držáve veliko pláčo, te naj včijo i lüdstvo k Jugosláviji. Či se pa tomi neščejo pokoriti, te bomo je pa dáli po šupri z Pekmurja vögnati.

Kak med hotentotami. Skoro edina železnička postaja v Prekmurji je dolnja lendavska i to je v ednom koti Prekmurja na tisto nišče ne právi, záto se i že železničarje ne bojijo te delajo kak jim je vola. Pri vozni kartaj i pri prtlagaj več računajo, kak jih ide; to delajo za svoj žep ali mogoče nevejo računati. Záto za Prekmurje je vse dobro, či zná kaj ali ne. Prtlago lüčajo na postaji tak, ka se večkrát štera razletij, či je blato te tresne prtljago v blato. Prosimo gospoda šefa dolajo lendavske postáje, náj on ide večkrát nadzirat svoje železničare kak pri izdávánji kárt tak i pri drugom računánji i tüdi pri gor dávánji i doldevánji prtljag. — Či se to nede moglo popraviti, te se bomo obrnoli na ravnateljstvo železnic.

POLITIČNI PREGLED.

Jugoslávija. Vládna kriza je ugodno rešena. Koalicija med radikálci i demokráti ostáne nadale. Predsednik vláde ostáne Pašič, premenijo se samo ništérni ministri.

Madžarska. Madžári bi radi sklenoli zvézo z Italijov i Románijov proti Jugosláviji i Čehoslovaškoj; pa kak se vidi, zavezništva Madžárov oikomi nej trbej!

Italija. V Italiji vláda na vsej koncaj i krájaj štrájk. Po poročilaj iz Trsta po noči štrájkujúči mečejo bombe.

Francija i Angleška. Prijátelsko razmérje med zgornjima držávama se je zavolo nasprotij na Washingtonskoj razorožitvenoj konferenci močno razsládilo. Angliji se ne vidi francoska politika sovrašstva.

Razorožitvena konferenca v Washingtoni kak je videti, nede mejla zaželjenoga uspeha. Držáve zidajo bojske hajove brez prestánka; kak se na konferenci káže, v nejdugom časi má vövdariti bojna med Amerikov i Japanskov.

ŠOLSTVO.

K učiteljskem pitanju.

V predzadnji številki piše »Domači učiteo« — v premestitvi nešternih domačih učitelov. Lejko se prizna gospodu pisatelju omenjenih vrstic da dobrovoljno piše o pitanju. Le v tom pogledi je pogrešo, da celo pitanje za učiteljsko pitanje smatra in ne ozira se na predzgodovino te premestitve in na bodoče posledice, štere so zagvjušne tak, kak je istina to ka je dvakrat dva štiri.

Na kratko povedano: pred zgodovina te premestitve je nujna potreba. V zakotni vesici, brez potrebne pošne zveze si nemre izpuniti jezikovno znanje domači učitelj. Zdaj pa že lejko brez koivanja lejko povemo, da je prekmurščina nezadostno sredstvo, celo za to, da bi v ljudski šoli včlli s pomočjo tega jezika najpotrebnejše znanje. To dejstvo je pa žmetnejše kak nešteri mislijo. Tü ide za biti ali za smrt. S tem znanjem, kakše je dala vogrska šola naši mladini, menda zavolo jezikovne težkoče, naš narod v bodočem živeti nemre. Potrebno je desetkratno znanje kaj se pa lejko dosegne zato ker se k materinščini itak sličnejšem jeziki v pismi slovenščini podava potrebno znanje. No, in kaj mislimo, lejko dosegnemo kaj če učitelj, širitelj znanja se bori z jezikom in brez njegove krivice niti telko nemre dati naši mladini kak je dala žalostnoga spominanja vogrska šola? Ka to mislite soditelji tega pitanja in potem priznate da je ta premestitev za ništerne učitelje ne »potovanje po novi domovini«, ali nujna potreba v imenu obče koristi.

Ma pa to pitanje drugo stran tüdi.

Premestijo se domači učitelje in potrdim nešteri prav veselo idejo. Što pa pride med nas? Mesto premeščene domače zagvjušno je ka boljše moči dobimo? Premestitvem so v občem intresu potrebne, ali bodimo dosledni in želejmo da prišli gospodi z spretnov rokov primejo za zapuščeno veslo!

Mislimo na naše slabejšje gospodarske okolnosti, na žmetnejše življenje v Prekmurju, kak je naprimer onkraj Müre v dosta kulturnejši bivši Štajerski in Krajski. Pa misliti moremo tüdi na jezikovne težkoče. Če naprimer nastopi učiteljsko službo med nami gospod iz bivše krajske komaj ga razmi naše ljudstvo in naša mladina, s tem pa podlago dobi nam sovražna agitacija. To opoznanje mi sili na papir sledeči svet:

Premestite se pisne slovenščine nezmožne domače učitelje, ali dajte nam nove iz Slovenskih goric ki gučijo našemi narečju slično govorico pa so zmožni, seveda, pisno slovensko govoriti in včiti.

Končno, pomisliti je: koristno je li siliti včenje že zdaj v čistem pismenem jeziku? Moje mnenje je da nej!

Ostanimo pri tom priznanem dejstvu da je prekmurščina nič drugoga kak siromašno narečje pisne slovenščine. Siromašno je v tom pogledu da nema za vsa pojem izraza, to je njeni besedni zaklad siromak. Razlika je ešče v naglasu. Naglašajno nove izraze po domačem, znane besede pa tüdi »potegnimo« tak s tem se ne zdi deci jezik nov, drugi kak njuva materinščina in kaje najvažnejše: brez srama do nicali navčene nove besede doma med starši celo tüdi starši in dorasli med seboj! Na te način smo na dve fronti zmagali. Pomalali smo mladini pa tüdi doraslim.

Bog si ga zna, vredno govoriti o tem?

Peter Domačin.

Imenovanje. Hima Jolan, za pom. učiteljico v Križevcih; Droč Janko, za voditelja v Šalovcih na r. k.šoli; Preininger Janez za voditelja v Dobrovniku, Preininger Helena, za učiteljico v Dobrovniku.

Razširjenje šol. Višji šolski svet r. k. šolo v Turnišču razširil iz štirirazrednice v šestrazrednico z dvema vzporodnicama.

Preureditev šol. Višji šolski svet je Dol. Lendavi ukinil tri madžarske verske šole in uredil, da se priklopijo kot madžarske vzporodnice slovenski državni petrazrednici.

Zamenjava učiteljstva v Prekmurju. Pokrajinska uprava za slovenijo-odd. za prosveto in vere v Ljubljani je odredila, da se morajo vse učne osebe, ki so za to premestitev določene, brezpogojno pokoriti temu ukrepu, sicer naj se brez odloga suspendirajo od pouka in naj se proti njim uvede disciplinarna preiskava.

Šolski oddelek okrajnega glavarstva. Vse spise v šolskih zadevah je nasloviti na »Okrajno glavarstvo, šolski oddelek, v M. Soboti« in ne več na okrajni šolski svet.

Knjige za uboge učence. Šolski oedelek okr. glav. je dal poziv na vsa šolska vodstva, naj nemudoma poročajo, koliko knjig rabijo še za uboge učence; ubogi starši se opozorijo, da naj eventuelne prošnje prijavijo pri voditeju domače šole.

GOSPODARSTVO.

Na pomoč

našemu kmetijstvu, naši živinoreji!

(Iz kmetijskih krogov.)

Letošnja nad štiri mesece trajajoča suša v zvėzi z nenavadno vročino zakrivila je pičli pridelok vsega krušnega žita, posebno pa krme. Vsakega kmetovalca mora obiti strah, kako bo svojo živino preko zime do prihodnje pomladi prehranil. In živinoreje je nam kmetovalcem v Prekmurju glavni vir dohodkov.

Sena imamo morda le polovico toliko kakor v srednji letini, otave sploh nič, pašniki pa so bili požgani in izžgani. Krompirja je bilo povprečno najmanj za eno tretjino manj kakor bi ga bilo treba in vrhu tega je še silno droben. Tudi drugi pridelki krme so slabi, tako je le malo korenja, krmska pesa se ni zdebela in strniščna repa je pozno ozelenela, ni dobivala dovolj vlage in zato je je tudi prav malo. Zelje, kojega obrezki so dobro presno krmilo, ni skoro nič.

Kljub precejšnjemu izvozu je pri nas mnogo živine. Nastane pa vprašanje, kako to živino prehraniti in sicer tako, da bo dala kaj haska. Govejo živino in prešiče pustiti v hlevu stradati, je gospodarsko neumestno in škodljivo, kajti stradajoča živina si kvari zdravje, skoteva malovredni zarod, krave ne dajo mleka in prešiči ne mesa in masti.

Ta nesreča pa ne prizadene neposredno samo kmetovalcev, ampak vse sloje prebivalstva, katere kmetovalec s svojimi pridelki prehranjuje. Posledice tega v polni meri opažali bomo še le k koncu zime, v spomladi. Zato je položnem interesi, kako tu čimprej odpomoči.

V prvi vrsti si pač kmetovalec sam pomore, kakor ve in zna. Ena pomoč je koliko živine odprodati, kolikor se je ne da vsaj zadostno gospodarsko čez zimo prehraniti. Želja potem pripomočku se predobro vidi na naših živinjskih sejmi, kjer je mnogo blaga a malo kupcev. Zato je posebno sedaj, skrbeti za zadosten izvoz živine v

inozemstvo, ker le s pomočjo tega izvoza se morejo vzdrževati take cene za živino, ki kmetovalcu omogočajo, da sploh lahko izhaja.

Drugo, ker more ta vsled suše nastali udarec omiliti, je kmetovalčeva samopomoč. Pokladal bo letos prav obilo onega, česar poprej ni vporabljal v toliki meri, t. j. krmiti bo moral z vsem, kar mora v sili zaužiti t. j. vso slamo od žita, tudi ajdovca in slamo in stročje od fižola, pleve itd., sploh vse, kar ne škoduje zdravju, morejo živali uživati. Če le mogoče, bo majhne množine krompirja, korenja, pese, repe, ostankov zelja, vsakdanji klaji primešavati. Če pa hoče svojo živino in svoje prešiče ohraniti pri moči, pri mleku in prešiče debeliti, da dobi kaj slanine, tedaj mora pokladati močna krmila kakor otrobe oljnate tropine itd.

Teh raznovrstnih močnih krmil, pa tudi navadnih, je pa v današnjih razmerah težko, tudi za drag denar, dobiti. Zato so obrnjeni pogledi vseh naših živinorejcev na našo vlado, da v tej tako težki gospodarski krizi priskoči najbolj prizadetim čimprej na pomoč.

Da se reši vsaj plemenska živina, prosimo:

Seno in slama naj se vsaj, najpotrebnejše, čimprej dovaža iz drugih krajev države, kjer je bila letina obilna.

Razna močna krmila, osobito lotrobi vseh večjih domačih mlinov, naj bodo za pomožno akcijo po primerni ceni na razpolago.

Vsakovrstna krmila za to pomožno akcijo naj se prevažajo po železnicah brezplačno ali po vsaj primerni ceni.

Istotako naj se že sedaj storijo potrebni koraki, da bode prehranitev posebno siromašnega prebivalstva do prihodnje žetve omogočena.

Sila in še le bode velika, zato ta naš klic naj ne ostane glas vpijočega v puščavi.

Pošta uredništva.

G. Peter Domačin. Srčna Vam hvála na notri poslanih prispevkih, kak vidite, smo že v toj numeri nekoliko notri dali. Za obečano satiro Vas pa lepo oprosimo.

Dopisniku pod adresov „Prekmurci“. Poslano smo priobčili, či rānc ste nej podpisali. To velá za zdaj, drugoč nemre, či nete podpisali. Za Vaše ime nišče ne zvej, za to vela uredniška tajnost.

I. K. Murska Sobotá in P. L. iz Križavcev. Vaše prošnje smo notri poslali na našega ministra g. dr. Kukovca, šteri vela tudi kak poslanec za Prekmurje, ár je Prekmurje s Štajerskov vküper odebralo követe, pa je g. dr. Kukovec odebran v etem volilnem okraju. Ka do prošnje gvüšno uslišano, je stalno.

TRÜGE

(škrinje) za mrtve v vsá-
koj velikosti in vse mrtvaške
potrebščine se dobijo pri
ALBIN SAGADINI
v Beltinci.

Neraztrglive

kaučuk pete
za cipele.

Salma